

DOI: 10.33663/0869-2491-2026-37-412-421

УДК 342.4:351.86 (477)

В. О. АНТОНОВ,

доктор юридичних наук, доцент*

ORCID: 0000-0002-6407-5170

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ

У статті зазначається, що саме забезпечення національної безпеки Конституція України відносить до найважливіших функцій держави (ст. 17). Політична складова системи національної безпеки визначає: а) систему інститутів, організацій і установ, через які відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України» реалізуються основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності; б) принцип діяльності інститутів політичної влади, організації та установ щодо забезпечення національної безпеки Української держави; в) основні напрями діяльності інститутів, державних органів, організацій, установ з питань національної безпеки.

Ключові слова: державна політика, політична система, політична складова, національна безпека, політична складова національної безпеки, сучасні виклики та загрози, конституційно-правовий вимір.

Antonov Volodymyr. Constitutional and legal dimension of the political component system of national security of the Ukrainian state in the conditions of current challenges and threats

The article notes that the Constitution of Ukraine considers ensuring national security to be one of the most important functions of the state (Article 17). The political component of the national security system defines: a) a system of institutions, organizations and institutions through which, in accordance with the Law of Ukraine “On the Fundamentals of National Security of Ukraine”, the basic principles of state policy aimed at protecting national interests and guaranteeing the security of the individual, society and the state in Ukraine from external and internal threats in all spheres of life are implemented; b) the principle of activity of institutions of political power, organizations and institutions in ensuring the national security of the Ukrainian state; c) the main directions of activity of institutions, state bodies, organizations, institutions on national security issues.

Keywords: state policy, political system, political component, national security, political component of national security, modern challenges and threats, constitutional and legal dimension.

* **Antonov Volodymyr**, Doctor of Law, Docent

Вступ. Утвердження України як суверенної й незалежної держави відповідно до ст. 1 Конституції України значною, якщо не вирішальною, мірою залежить від забезпечення її національної безпеки.

На тлі зростаючих загроз і нестабільності у світі постають нові виклики міжнародній безпеці – це поширення зброї масового ураження, міжнародний тероризм, транснаціональна організована злочинність, кіберзагрози, міждержавні та громадянські конфлікти стають дедалі більш інтенсивними, зачіпають усе нові геополітичні регіони та держави. Спостерігається небезпечна тенденція перегляду державних кордонів з порушенням норм міжнародного права, застосуванням сили й погрози силою вирішувати міжнародні проблеми.

Свідченням цієї тенденції є збройна агресія росії проти України, чим порушуються її державний суверенітет і територіальна цілісність.

Повномасштабна війна, розв’язана проти України, виявила комплекс загроз, які матимуть тривалий характер. Україна опинилася в небезпечному геополітичному трикутнику – «буферна зона».

Саме тому основним завданням політичної складової системи національної безпеки Української держави є максимальне виявлення, мобілізація та використання закладених у суспільстві можливостей, спрямованих на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Метою статті є здійснення наукового аналізу конституційно-правового виміру політичної складової системи національної безпеки Української держави в умовах сучасних викликів і загроз.

Огляд літератури. Проблема дослідження конституційно-правового виміру політичної складової системи національної безпеки української держави стала предметом досліджень відомих українських вчених, таких як: В. Р. Нижник, Г. П. Ситник, В. Т. Білоус, В. Ю. Богданович, В. А. Ліпкан, В. П. Горбулін, О. П. Дзьобань, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук, О. В. Соскін та ін. Проте у вітчизняній юридичній науці бракує комплексних наукових досліджень цієї проблематики. Тому існує потреба дослідження цієї важливої для науки та практики сьогодення теми в контексті сучасної війни росії проти України.

Постановка проблеми дослідження. Проблема захисту суверенітету, територіальної цілісності української держави потребує нової уваги та сучасного осмислення реальних і потенційних загроз національній безпеці.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи основні складові системи національної безпеки, зокрема її політичну складову, необхідно зазначити, що в працях як зарубіжних, так і вітчизняних учених акцент робиться переважно на сфері забезпечення життєдіяльності суспільства та держави¹. Важливо при цьому звернути увагу на те, що політична складова системи національної безпеки постає як надзвичайно складне соціальне утворення, що визначає процедури і способи організації та діяльності політичних інститутів тарядування, стиль ухвалення рішень, відносини між державою і сус-

пільством. Забезпечення життєдіяльності суспільства і держави сьогодні для України в умовах військової агресії росії є надзвичайно актуальною, складною проблемою й потребує стабільності та еволюційного розвитку, оскільки різкі зміни політичної системи руйнують її політичні інститути, розбалансують їх діяльність, призводять до значних людських, матеріальних і духовних втрат суспільства. Більше того, розбалансованість інститутів політичної системи, їх неефективність створюють реальну загрозу захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізації реальних та потенційних загроз національним інтересам.

Аналізуючи політичну складову системи національної безпеки, варто звернути увагу й на те, що її змістовий аспект необхідно розглядати крізь призму такої категорії, як політична система, де політична система постає як доволі складне порівняно замкнуте соціальне утворення, що забезпечує існування суспільства як єдиного організму, централізовано керованого політичною владою, серцевину якого становить держава². За такого сприйняття політична система (складова) включає насамперед політичні інститути – державу, право, політичні партії, організації та ін., а також систему комунікацій, що зв'язують членів суспільства, його класи та інші соціальні групи з політичною владою³.

Тож слід визначити політичну систему, що є складовою системи національної безпеки, як певну сукупність державних і недержавних соціальних інститутів, які здійснюють владу, управління суспільством, регулюють відносини між громадянами, соціальними та етнічними групами, забезпечують стабільність суспільства та відповідний правопорядок у ньому.

Центральне місце в політичній організації суспільства й водночас генетично похідною її структурою виступає держава. Відтоді як виникла та існує політична система, суспільне життя фактично зосереджується навколо держави. Держава являє собою опору існуючої політичної системи, вона концентрує в собі максимум влади, санкціонує існування усіх інших недержавних інститутів.

Цілком очевидним є те, що держава виступає найважливішим соціальним і політичним інститутом політичної складової системи національної безпеки. Держава відрізняється від інших соціальних інститутів:

- наявністю особливої групи людей (суб'єкти забезпечення національної безпеки), зайнятих виключно захистом національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз в тих чи інших сферах життєдіяльності;
- правом і можливістю здійснення внутрішньої і зовнішньої політики, спрямованої на своєчасне виявлення, попередження і нейтралізацію зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці;
- суверенним правом на вироблення і періодичне уточнення Стратегії національної безпеки України і Воєнної доктрини України;

- вона здійснює контроль за реалізацією заходів у сфері національної безпеки (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, РНБО України) в межах їх повноважень і компетенції, визначених Конституцією та законами України;

- визначає цільові настанови та керівні принципи воєнного будівництва;

- здійснює комплексне, кадрове, фінансове, технічне, інформаційне та інше забезпечення життєдіяльності складових системи національної безпеки.

З огляду на зазначене держава виступає найважливішим соціальним і політичним інститутом політичної складової системи національної безпеки, яка, з одного боку, створює сприятливі умови для задоволення національних інтересів, з другого – забезпечує максимально можливий рівень захищеності національних інтересів у тій чи іншій сфері життєдіяльності (прогнозування потенційних загроз; своєчасне виявлення потенційних і реальних загроз; запобігання виникненню реальних загроз; нейтралізація реальних загроз) у процесі відсічі збройної агресії росії проти України. Важливо зазначити й те, що, на жаль, на сьогодні не ухвалена Воєнна доктрина України, яка веде визвольну війну від російських окупаційних військ, за своє подальше існування.

У Конституції України було законодавчо закріплено положення, що єдиним джерелом державної влади згідно зі ст. 5 був визнаний народ.

Українському народові надано право визначати конституційний лад в Україні. Враховуючи те, що такий лад визначений у I, IV–VIII, XII розділах Конституції України, то є усі підстави стверджувати, що саме народ України відповідно до ч. 3 ст. 5 Основного Закону має виключне право визначати й змінювати конституційний лад в Україні⁴. І це виключне право не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами. Важливим є також те, що на законодавчому рівні було покладено край будь-яким спробам вирішити питання про закріплення державної влади іншим способом, аніж легітимним, зазначивши у частині четвертій ст. 5 Конституції, що ніхто не може узурпувати державну владу⁵.

Розв'язання цієї надзвичайно актуальної та важливої для України та її народу проблеми стане можливим лише за умов врахування зазначених чинників, де основним із завдань має стати підвищення правосвідомості та правової культури громадян, їх правових знань, політичної активності, можливої лише за умов докорінного покращення життя народу, де головним слід вважати утвердження віри в державну владу, яку він створив і яку має підтримувати.

Здійснення державної влади вирішальною мірою залежить від реалізації двох основоположних принципів, що набули закріплення у Конституції України.

Зокрема, перший принцип визначає організацію державної влади.

Другий принцип забезпечує переважну діяльність державної влади. Згідно зі ст. 8 Конституції в Україні визначається і діє принцип верховенства права. Це свідчить, по-перше, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження в установлених Конституцією межах і відповідно до законів України (ст. 6 Конституції). І, по-друге, оскільки Конституція України відповідно до ст. 8 має найвищу юридичну силу, то всі закони та інші нормативно-правові акти повинні прийматися на її основі та відповідати їй⁶.

Отже, механізм взаємопов'язаного функціонування всіх гілок влади в демократичному суспільстві виступає принциповою умовою їх ефективності та всебічного впливу на політичні, економічні, правові, суспільні та інші процеси.

Досліджуючи політичну складову системи національної безпеки сучасного перехідного періоду Української держави, слід зазначити, що одним з найбільш актуальних і болючих є питання про ефективне функціонування влади. Ця проблема набуває особливої гостроти в період, який характеризується не тільки світовими глобальними викликами, що притаманні ХХІ століттю, а й перманентною кризовою ситуацією, що виникла після Революції Гідності та збройної агресії російської федерації проти України у 2014 році.

У політичній сфері зростає недовіра людей до діяльності владних структур: надії на оптимізацію і стабілізацію суспільно-політичного та економічного життя людей після подій 2013–2014 років, президентських виборів 2019 року, парламентських виборів до Верховної Ради України 2019 року не справджуються. Розв'язана росією війна проти України поставила на порядок денний питання про існування нашої держави. Такий перебіг подій і обставин потребує від чинної влади напрацювання та реалізації ефективного правового механізму діяльності органів державної влади. Виходячи із політичних, економічних та воєнних реалій в Україні, слід зазначити, що склалися дві стійкі діалектично взаємопов'язані суперечливі тенденції суспільного розвитку: з одного боку, необхідність концентрації влади в одному інституті у зв'язку з війною та введенням воєнного стану, а з другого – поділ влади, обсяг повноважень у міру відповідальності⁷.

Проаналізувавши зазначені тенденції, слід констатувати, що модель державно-політичного устрою та форми правління в демократичній країні передбачають, що парламент ухвалює закони, президент є главою держави, прем'єр-міністр та його кабінет здійснюють виконавчу владу. Відповідні владні структури, насамперед законодавчі органи, формуються за участю політичних партій. У такій державі чітко розподілено функції та повноваження законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Головним у такій державі є верховенство закону в усіх сферах громадського життя, де невід'ємною функцією такої держави є забезпечення національної безпеки, яка покликана гарантувати сприятливі умови для життя і продуктивної діяль-

ності громадян, державних інститутів, захищати життєво важливі інтереси людини, суспільства й держави від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Досліджуючи змістовий аспект політичної складової системи національної безпеки, необхідно зазначити також і те, що соціальна структура суспільства реально проявляється в економічних (власність), політичних (влада), правових, культурних та інших відносинах. Цим визначається і співвідношення соціальної структури і політичної системи суспільства: остання є однією із форм, що відображає політичні цілі, потреби, інтереси, особливості суспільства та держави. Політичні відносини слугують відповідним чином і формою соціальних відносин, якщо справа стосується недобросовісної політичної влади і політичної діяльності. Саме в процесі діяльності субстанції проявляються її властивості у співвідношенні з цим середовищем. Сприймаючи таке бачення, до основних функцій політичної складової системи національної безпеки слід віднести:

1. Визначення мети і завдань суспільства щодо напрацювання програми забезпечення його життєдіяльності передусім у сфері захисту національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Відповідно до п. 17 частини першої ст. 92 Конституції України, Закону України «Про основи національної безпеки України» розробляються і затверджуються Президентом України Стратегія національної безпеки і Воєнна доктрина України, доктрини, концепції, стратегії і програми, якими визначаються цільові настанови та керівні принципи воєнного будівництва, а також напрями діяльності органів державної влади в конкретній обстановці з метою своєчасного виявлення, відвернення і нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам.

Важливо зазначити, що з огляду на масштабний і складний у правовому вимірі комплекс проблем, що виникли внаслідок збройної агресії росії проти Української держави, захисту національних інтересів України має здійснюватись на більш фундаментальній інституційній основі та системніше. Ефективним механізмом у розв'язанні зазначених проблем має стати переоцінка Стратегії національної безпеки і Воєнної доктрини України, законів України «Про національну безпеку України» та «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики». Положення цих документів мають бути спрямовані на визначення того, що росія є стратегічним цивілізаційним і потенційним ворогом Української держави, який під прикриттям тих чи інших міфів про історичну спорідненість братніх слов'янських народів – росіян і українців де-юре і де-факто налаштований на ведення тотальної війни на знищення української нації, її державності, мови, культури її національних традицій. Сприймаючи ці реалії, потрібно поставити у практичну площину питання щодо курсу України на її повномасштабне членство в ЄС і НАТО.

Для вирішення цих нагальних завдань необхідна нова законодавча база, зокрема закони, спрямовані на захист життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави і гарантування в Україні безпеки особи,

суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. При цьому особливу увагу набувають проблеми, що пов'язані з мінімізацією загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного її державного кордону.

Аналізуючи сучасний стан законодавчої бази, що пов'язаний з мінімізацією загроз державному суверенітету та територіальній цілісності України, слід зазначити, що особливе занепокоєння викликає відсутність у чинній Стратегії національної безпеки чітко визначених положень, які б свідчили про те, що росія щодо України є країною агресором, стратегічним, цивілізаційним і потенційним ворогом Української держави.

2. Мобілізація матеріальних і духовних ресурсів суспільства та держави на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Нині центральною проблемою для України постає протидія збройній агресії росії. В умовах неоголошеної війни первинну роль у протидії російській агресії має відігравати сама Україна, виходячи із розуміння того, що росія веде війну на знищення нашої держави та української нації. Враховуючи те, що росія позиціонує себе як варварська сила з минулого, що ігнорує сучасні правові та цивілізаційні цінності, Україна має право, може і повинна чинити збройний опір агресорові. За цих умов пріоритетним напрямом для України у відсічі збройній агресії росії має стати тотальна мобілізація всього українського суспільства, усіх матеріальних і духовних ресурсів держави для відсічі як збройної, так і гуманітарної агресії з боку російської федерації.

Поряд із мобілізацією українського суспільства, усіх матеріальних та духовних ресурсів держави, відродженням сектору безпеки та підвищення обороноздатності країни серед державних пріоритетів має бути сформована системна країноцентрична гуманітарна політика. Ця політика має бути спрямована на ефективну відсіч російській гуманітарній агресії та слугувати ефективним інструментом зміцнення єдності українського суспільства у протистоянні імперській великошовіністичній державній пропагандистській ідеології росії.

Слід зазначити, що сьогодні росія стала на шлях розширення та подальшої ескалації гуманітарної агресії проти України, яка здійснюється за допомогою своїх спецслужб та «п'ятої колонії» в інформаційній, культурній, історичній, мовній та конфесійній сферах життєдіяльності Української держави. Здійснюючи антицивілізаційний наступ на українську ментальність, традиційні цінності, культуру, мову, систему освіти, історичну пам'ять українського народу, реалізуючи свою стратегічну мету, росія спрямувала зусилля на знищення ідентичності української нації та української національної держави.

3. Інтеграція усіх складових системи національної безпеки навколо забезпечення сталого розвитку суспільства та своєчасного виявлення, відведення і нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам Української держави.

4. Розподіл матеріальних і духовних цінностей держави та суспільства передусім відповідно до засад державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Визначення мети і завдань суспільства, а також мобілізація його матеріальних і духовних ресурсів на забезпечення сталого розвитку суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національній безпеці становить основні функції політичної складової системи національної безпеки Української держави.

Отже, основним завданням політичної складової системи національної безпеки Української держави є максимальне виявлення, мобілізація та використання закладених у суспільстві можливостей, спрямованих на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх з загроз у всіх сферах життєдіяльності.

1. Нижник В. Р., Ситник Г. П., Білоус В. Т. Методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку: навч. посіб. для вищих навч. закл. Київ: Преса України, 2000. С. 225. 2. Политическая система социалистического общества (актуальные проблемы функционирования и развития) / под ред. проф., д-ра филос. наук Е. Вернеевой и доц. канд. ист. наук Н. Банева. Киев: Вища школа, 1988. С. 190; Политическая система социализма: функции и тенденции развития / под ред. проф. В. Г. Антоненко и проф. Д. Фаркаша. Киев: Вища школа, 1985. С. 272; Политическая система развитого социализма / под общей ред. К. И. Зародова. Прага: Мир и социализм, 1980. 264 с.; Дмитренко М. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т оператив. діяльн. та держ. безпеки. Київ: Знання України, 2008. 564 с. 3. Политические системы современности (черски) / Академия наук, Институт государства и права. С. 8. 4. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> 5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука Вадима Сергійовича, Подгорної Вікторії Валентинівни, Кислєї Тетяни Володимирівни про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом) від 05.10.2005 № 6-рп/2005. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-05> 6. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> 7. Дмитренко М. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т оператив. діяльн. та держ. безпеки. Київ: Знання України, 2008. 564 с. С. 204.

References

1. Nyzhnyk V. R., Sytnyk H. P., Bilous V. T. Metodolohichni aspekty, stan i tendentsii rozvytku / Navch. posib. dlia vyshchyykh navch. zakl. Kyiv: Presa Ukrainy, 2000. S. 225 (in Ukr.). 2. Politycheskaia sistema sotsyalystycheskoho obshchestva (aktualnye problemu

funktsyonyrovanyia y rozvytyia) / pod red. prof., d-ra fyl. nauk E. Verenevoi y dots. kand. yst. nauk N. Baneva. Kyev: Vyshcha shkola, 1988. S. 190 (in Rus.); Polytycheskaia systema sotsyalyzma: funktsyy y tendentsyy rozvytyia / pod red. prof. V. H. Antonenko y prof. D. Farkasha. Kyev: Vyshcha shkola, 1985. S. 272 (in Rus.); Polytycheskaia systema rozvytoho sotsyalyzma / pod obshchei red. K. Y. Zarodova. Praha: Myr y sotsyalyzm, 1980. 264 s. (in Rus.); Dmytrenko M. Politychna systema Ukrainy: rozvytok v umovakh hlobalizatsii ta informatsiinoi revoliutsii / Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova, In-t operatyv. diialn. ta derzh. bepeky. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2008. 564 s. (in Ukr.).

3. Polytycheskye systemy sovremennostry (ocherky) / Akademyia nauk, Ynstytut hosudarstva y prava. S. 8 (in Rus.).

4. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukr.).

5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 60 narodnykh deputativ Ukrainy pro ofitsiine tlumachennia polozhen chastyny pershoi statii 103 Konstytutsii Ukrainy v konteksti polozhen yii statei 5, 156 ta za konstytutsiinym zvernenniam hromadian Halaichuka Vadyma Serhiiovycha, Podhornoii Viktorii Valentynivny, Kysloi Tetiany Volodymyrivny pro ofitsiine tlumachennia polozhen chastyn druhoi, tretioi, chetvertoi statii 5 Konstytutsii Ukrainy (sprava pro zdiisnennia vlady narodom) vid 05.10.2005 № 6-rp/2005. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-05> (in Ukr.).

6. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukr.).

7. Dmytrenko M. Politychna systema Ukrainy: rozvytok v umovakh hlobalizatsii ta informatsiinoi revoliutsii / Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova, In-t operatyv. diialn. ta derzh. bepeky. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2008. 564 s. S. 204 (in Ukr.).

Antonov Volodymyr. Constitutional and legal dimension of the political component system of national security of the Ukrainian state in the conditions of current challenges and threats

When studying the political component of the national security system, in particular its political component, it is necessary to note that in the works of both foreign and domestic scientists, the emphasis is placed mainly on the sphere of ensuring the vital activity of society and the state. It is important to pay attention to the fact that the political component of the national security system appears as an extremely complex social formation that determines the procedures and methods of organization and activity of political institutions and governance, the style of decision-making, and the relationship between the state and society. Ensuring the vital activity of society and the state today for Ukraine in the conditions of military aggression by Russia is an extremely urgent, complex problem and requires stability and evolutionary development, since abrupt changes in the political system destroy its political institutions, unbalance their activities, and lead to significant human, material and spiritual losses of society. Moreover, the imbalance of the institutions of the political system and their ineffectiveness create a real threat to the protection of the vital interests of a person and citizen, society and the state, which ensures the sustainable development of society, timely identification, prevention and neutralization of real and potential threats to national interests.

When analyzing the political component of the national security system, it is also necessary to pay attention to the fact that its substantive aspect must be considered through the prism of such a category as a political system, where the political system appears as a rather complex, relatively closed social formation that ensures the

existence of society as a single organism, centrally managed by political power, the core of which is the state.

Summarizing the above, it is necessary to define the political system, which is a component of the national security system, as a certain set of state and non-state social institutions that exercise power, manage society, regulate relations between citizens, social and ethnic groups, ensure the stability of society and the appropriate law and order in it.

Keywords: *state policy, political system, political component, national security, political component of national security, modern challenges and threats, constitutional and legal dimension.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.01.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації: 24.03.2026